

Strindbergtavlor visades för 25 öre

På Kongens Nytorv i Köpenhamn finns sedan gammalt ett omtyckt och välrenommerat näringsställe, som heter Café à Porta, mångas mötesplats vid besöket i "Kongens By". Men även vid Bantorget i Lund fanns en gång ett kafé med samma namn.

Det låg i huset Bantorget 3 Huset, som är ett tvåvåningshus med brutna hornpartier, uppfördes 1879 i klassicerande stil med fasad mot Bantorget Kaféet låg i kallarlokalen i husets södra del vid Stora Fiskaregatan

Det har funnits många kaféer i Lund under årens lopp, men det har aktuella är unikt av en speciell orsak. Här fanns en gång en utställning med tavlor av författaren August Strindberg. I lokaltidningarna var följande annons införd den 2 och 5 december 1892: "August Strindbergs från Birger Jarls Bazar i Stockholm kända oljemålningar äro nu under en kort tid utställda å Café a Porta vid Bantorget."

En medicinare

Den som annonserade var en medicinare Gustaf Brand, från Lund. Liksom studiekamraten, medicine kandidaten Claes Håkansson. Denne var i sin tur nära

van till skulptören Per Hasselberg. Det var Hasselberg, som hade uppmanat Strindberg att ställa ut på Birger Jarls Bazar i Stockholm.

Denna utställning blev ingen försäljningssuccé – inte en enda tavla såldes! Detta blev naturligtvis en missräkning för Strindberg, som vid denna tid var i stor penningnod. Hans ekonomiska situation blev knappast bättre av att han falldes i Stockholms tingsrätt för arekränkning samma sommar. I sin akuta nod vände sig Strindberg till Hasselberg och Håkansson med förhoppningen att de skulle hjälpa honom avyttra de osålda tavlorna.

Gåva

Det är i denna situation som Gustaf Brand kommer in i bilden. Han ville kopa merparten av de utställda tavlorna och reste därför ut till Strindberg på Dalarna för att göra upp affären och se på annu fler målningar. Efter några dagars tvekan och efter att ha rådfrågat de båda vännerna gick Strindberg med på affären. Brand förvärvade tio av Strindbergs

basta målningar. Två av dem fick han som gåva.

Varaktigt namn

Det var dessa tavlor som ställdes ut på Café à Porta i Lund och i likhet med Stockholmspressen var recensenterna i lokalpressen inte särskilt nådiga. Waldemar Bulow skrev en lång och utforlig artikel i Folkets Tidning den 7 december. Här några klipp: "Michel Angelo, ett av de största snillen som renessansen frambragte, omfattade med sin ande alla konstens områden – utom musiken. Han var både arkitekt, skulptör, målare och diktare, om det också endast är såsom byggmastare och bildhuggare han fått ett varaktigt namn. August Strindberg är säkerligen flerfaldiga gånger ofverlagssn Michel Angelo såsom författare, men när han griper till penseln står han nog betydligt under."

Det oaktadt sakna visst icke alstren af hans diletantpensel sitt stora intresse. Man vet förut huru han formår att i ord måla naturen i dess skiftande stamningar, mera masterligt än någon annan svensk författare maktat göra det. Då må det också vara väl värdt att söka skaffa sig en foreställning om huru han tankt afbildat naturen med fargens medel.

"Packis"

I Lunds lilla trefliga A Porta-Café vid Bantorget äro för närvarande, såsom vi förut omnämnt, en hel del tavlor af Strindbergs hand utställda, icke mindre än nio till antalet. Derfor äro också en hel del af hans målningar på nära håll fullkomligt ofattliga. Man vet icke om det skall foreställa "min onkels porträtt" eller "Solnedgång i Tyrolen", såsom en känd anekdot om en paris-skulptör säger.

Målningen "Packis" får följande omdöme. Det är mycket möjligt att det är packad is, men det är också mycket möjligt att det är några mjölsäckar. På målningen "Sommar natt" kan man hvarken se att det är sommar eller natt. Men antag-

I detta hus Bantorget 3 i Lund låg en gång Café a Porta. Foto: Anders W. Mårtensson 2003.

ligen är det fel titulatur – "Efter stormen" är utställningens sorgebarn.

Men så finns det till gengäld några dukar, som ovillkorligen måste slå an. De äro icke många, de finns dock, och det är en glädje.

Marinskisser

Det är ute bland Stockholms-skären August Strindbergs målade dessa marinskisser – ty som skisser få de väl ändå uppfattas – och alla bara de spår av af kärlek till sitt amne. Det är intressant att se huru en maktig ande har uppfattat fargens konst, afven om det hela stannar vid ett kackt försök.

När utställningen pågick i Lund vistades Strindberg sedan några månader i Berlin. Från en god vän i Lund, Birger Morner, fick han höra om utställningen, som blev en negativ överraskning för honom. Han skrev omedelbart till Morner: "Kan Du upplysa mig om hvem det är som mot min uttryckliga önskan utställer tavlor af mig i Lund. Har Du sett någon grans för svensk hutloshet mot mig? Det är väl den äfventyraren B-d, som i somras presenterade sig som Maecenat."

Den skyldiga

Att döma av rapporten från Morner drog Strindberg omedelbart slutsatsen, att det var Gustaf Brand som var den skyldiga. Det som framför allt upprörde Strindberg var uppgiften att Brand tog 25 öre i entre. I ett annat brev något senare återkommer en irriterad Strind-

berg, "Brand fick uttryckligt förbud exponera taflorna! Vittnen Per Hasselberg, Håkansson, amanuens." Det bör kanske upplysas att Birger Morner var en god vän, som Strindberg bodde hos i dennes tvårumslagenhet på Gronegatan 20 under perioden 8-14 april 1891. Vad som hande med de utställda tavlorna efter utställningen är obekant.

Med tanke på Waldemar Bulows inträngande analys av

utställningen kan det kanske tyckas anmärkningsvärt att Strindberg blev Bulows gäst i hans ungarlagslagenhet mot slutet av januari 1897.

Lagenheten hade tre rum och kok med adress Skomakaregatan 6 i hornhuset mot Svartbrodersgatan. Strindberg fick disponera de två bästa rummen. Det bör kanske nämnas som en kuriositet, att ungefär hundra meter öster ut på Skomakaregatan, levde konst-

naren Carl Fredrik Hill ett tillbakadraget liv i föräldrahemmet.

Det är inte sant om Sveriges då störste författare och en av Sveriges då störste konstnärer stötte på varandra på gatan.

